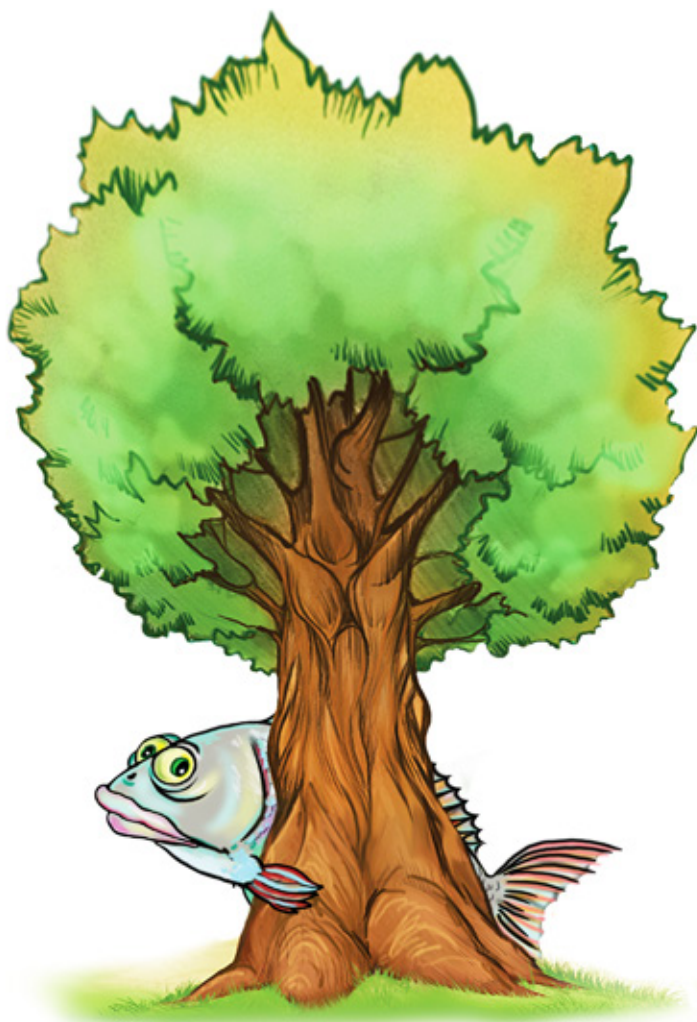

Jevhen Majeviský
KAZKY DYVNOHO LISU

Dlia doroslych, ditej i doroslych ditej

*Ty môžeš nazývať ce nisenitnycej, jakščo zabažaješ,
ale Ja čula nisenitnyciu, v porivnianni z jakoju ce rozumne,
jak tlumačný slovnyk.*

Čorna Koroleva

*Bišše informaciji pro proekt «Kazky dyvnoho lisu», a takož adresy dlia
prydbannia paperovoho variantu knyhy vy možete otrymaty za adresuju
www.majevski.com/tales*

ZMIST

Pory roku, abo kožnomu – svoje	5	Pro kabana-zdyrnyka	72
Duže važlyvý zajec	7	Pro sojuz	75
Doskaržyvsia!	9	Zymova zahotivlia	77
Považný kaban	12	Jak zviri zapasy trymaly	80
Vedmeži “obicianky”	14	Lisovi podatky	82
Na dobranič!	16	Bazarný deň	85
Jak diatel blich lovyv	18	Symvol lisu	88
Rybalky ta istyna	20	Jak vedmid’ litaty včyvsia	91
Strašný hist’	22	Hromadške charčuvannia	93
Spravy selianski	24	Vedmeža pasika	95
Jak zajec kapustu rozdavav	27	Lisova olimpiada	97
“Jalynka”	29	Mriji zbuvajut’sia	100
Šliach do vedmedia	32	Vedmeže hnizdo	103
Lisova žurnalistyka	34	Pamjatnyk žabi	106
Dilový kaban	36	Pro socialný zachyst naselennia	108
Jak zviri rybu riatuvaly	38	Pro krutoho barana	110
Biurokratija	41	Včeny visliuk	112
Zebra–konsultant	43	Pro navyčky	114
Bat’kivške pikluvannia	46	Sviato	116
Blyžče do narodu	49	Jak koza zdorovjam perejmalaś	118
Lys–poradnyk	52	U kožnoho svij strach	121
Istoryk	55	Slipý povodyr	123
Lisovi sportsmeny	57	Koly dumaty “po-inšomu”	126
Pro bilku-modnyciu	59	Zajci i vrožaj	129
Kaban-inspektor	61	Jenotova pravda	132
Jak zviri hryby vyroščuvaly	63	Jak zviri smittia prybyraly	134
Vysoka polityka	65	Liky dlia vedmedia	136
Vtikač	67		
Včeny paciuk	70		

Pory roku, abo kožnomu – svoje

Jšov jižačok lisom. Bačyt' – biločka namahajet'sia
vidhryzty hilku liščyny.

– Biločko, – kaže jižačok, – a naviščo tobi cia hilka?

– Vudku zroblju, rybalyty pidu, – vidpovidaje ta.

– Ehe ž, bahato ty nalovyš takuju vudkoju sered zymy, –
zasmijavsia jižačok, – Chodimo krašče zi mnoju?

– Ne pidu, – obraženo vidmovyla biločka, dohryzla hilku i
potiahnula jiji do svoho hnizda.

A jižačok hmyknuv, i pišov svojim šliachom. Po hryby...

Duže važlyvý zajec

Zajčykovi nihto ne davav prochodu v lisi. Chto lyš pobačyt', — to «pidnižku» pidstavyt', to kamincem kyne, a chto iz dereva horichom čy žoludem žburne. Zamyslyvsia zajčyk, jak jomu buty. Pišov do sovy.

Sovo, porad', ščo meni, bidolašnomu, robyty? Vsi z mene hluzujut'...

A ty, zajčyku, maješ čymoś vyrizniatyś. Todi tebe považatymut', — vidkazala Sova i začynyla dverciata svoho dupla.

Zamyslyvsia zajčyk išče hlybše. Čym jomu, siromu, vyriznytyś? Išov vin, tak, zamyslyvšyś, až poky opynyvsia bilia bolota. «O, ce ideja», — podumav zajčyk. Obmazavsia bahniukoju i pobih dodomu, holosno vyhukujučy: «Rozstupit'sia! Z dorohy, nehajno!»

Dyvliat'sia zviri — zboževoliv kosooký. Vidstupajut' iz dorohy: chto zna, čy skazyvsia zajec, čy, može, z vovkom pobratavsia. Ta j smerdyt' vid nioho za verstu bolotom. Zhodom rozibralysia, zvyčajno, ale tak zvykly do skaženoho zajcia, ščo staly postupatyś jomu dorohoju. A ščo — zajčykovi zadovolennia j samopovaha, i vsiomu lisu rozvaha.

Doskaržyvšia!

S iromu vovkovi zavždy čohoś ne vystačalo. Zajcia zjist' — zamalo. Razom z inšymy vovkami kozuliu zažene — teŕ na vsich maluvato. A chotilosia jomu, ťčob zavždy bulo jiŕi vdostaľ i dach nad holovoju. Oś odneho razu sydiv sirý na pahorbi, i jak kohoś pobačyt' na dorozu, počynaje jomu skaržytyś na svoje žyttia. Počuv ce odyn chutorianyn, jaký išov toju dorohoju, i dumaje: «A jakby cioho vovka posadyty u vlasnomu dvori, ťčob poperedžav mene pro perechožych?»

— Vovčyku-vovčyku, pideś do mene? — zapytuje. — Ja tebe hoduvatymu, a ty meni za ce sluŕžytymeś.

Vovk nedovho vahavsia: nareŕti joho počuly.

I ot oselyvsia siromaneć u dvori selianskomu. Tam jomu i kurčata bihajuť, i budka je. Ale pryimityv selianyn, ťčob kurčat pomenśalo. «Ťčob robyty?» — dumaje. Vziav i povydyrav vovkovi hostri zuby, ťčob toj kurčat ne tiahav. A dlia pevnosti ťče j na lanciuh posadyv. Schamenuvsia vovk, ale vŕe pizno bulo. Chotiv kusatyś — a zubiv nema. I v lis ne vtečeś na lanciuhu, i jak tam bez zubiv charč spijmaty? Z inšoho boku — dach je i hodujut' spravno (choć i ne sviŕžymy kurčatamy, a tym, ťčob zi stolu lyśajet'sia).

I sydyt' teper sirý bilia budky i vsim perechožym
skaržyt'sia na svoju doliu. A ti dyvujut'sia: de chutorianyn
takoho čudovoho ochoroncia distav, ščo na kožnoho
perechožoho havkaje, ta j strachu dobriačoho nahaniaje.

Považný kaban

Kaban buv hladkym, opečkuvatym. Velyký dyký kaban, jaký umiv šukaty hryby i žoludi, j na nych vin vidjivsia.

Ale kabanu duže ne podobalosia, koly chtoś nazyvav joho žyrnoju svyneju. Choča vin neju faktyčno j buv, ale take zvertannia obražalo joho vlasnu hidnist'. Todi kaban zvernuvsia do pravlinnia lisu iz vymohoju zaboronyty nazyvaty joho žyrnoju svyneju. Pravlinnia ne zachotilo svarytyś iz považnym meškancem i uchvalylo rišennia nazyvaty kabana ne inakše niž jakisno vidhodovanym svynom. Na ciomu j porišyly, i kaban zadovolený pobih u svojich svynských spravach.

Až jakoś počula pro vidhodovanoho svyna maleńka divčynka, ščo zbyrala jahody na uzlissi. Divčynka bula choča j maleńka, ale kmitlyva. Tomu vona rozpovila pro počute didusevi. Jak že did zradiv! Natočyv velykoho noža i pišov stavyty v lisi kapkany ta pastky mostyty. A za tyždeń use selo hulialo na sviati i jilo cholodec ta zapečenu kabaniaču nohu. Otže, žyrnoju svyneju buty inkoly bezpečniše!

мед

мед

Vedmeži “obicianky”

Jakoś vedmid' najivsia perestyhlych jahid. A zakusyv jich perestojalym medom. I tak jomu stalo lahko na duši ta veselo, ščo zakortilo jomu veš lis oščaslyvyty. Zaliz vin na derevo i hajda zvidty vsim pro svoji plany rozpovidaty. Poobiciav lisu, ščo vidkrýe hromadský malynnyk i malynoju vsich zviriv častuvatyme; ale ne vsich, a tilky tych, chto ne svaryt'sia ni z kym i ne bjet'sia.

Posluchav ciu promovu visliuk iz pravlinnia lisu i zaproponuvav: «A davajte vedmedia pošanujemo za joho dobrozyčlyvist'?» Nastupnoho dnia klyšonohomu vručly dvi dižky medu. A toj prýmaje nahorodu, sluchaje uročystu promovu visliuka i nijak ne vtoropaje: «I ščo ž to ja včora spjanu naobiciav?»

Na dobranič!

Vse počalosia z toho, ščo do pravlinnia lisu zvernuvsia zajec. Vin poskaržyvsia na te, ščo vyhliad zviriv, jaki spliat' u kuščach, pohano vplyvaje na joho ditočok. Dity, movliav, spliat' na urokach u lisovij školi zamist' toho, ščob sluchaty včyteľku-sovu.

Pytannia rozhlianuly švydko i uchvalyly: zaboronyty zviram spaty v lisi. Bo koly tvaryna spyt', vona sebe ne kontroliuje i može kazna-čoho narobyty. Nerišuče zauvažennia babaka, ščo spaty majúť usi istoty, bo bez snu povedinka staje neadekvatnoju, bulo vidkynute jak amoraľne.

Peršy konfuz stavsia voseny u pravlinni. Starý visliuk zachropiv prosto na zasidanni. Dovelosia vidpravyty visliuka na pensiju.

A blyžče do zymy prybih ščur i stav skaržytysia, ščo burý vedmid' het' zburiv. Vyryv barlih bilia centraľnoji haliovyny v lisi i vpav u spliačku. Budyly vedmedia vsim pravlinniam. Zajec namahavsia popередyty, ščo vedmid' uzymku nebezpečný, ale bulo vže pizno. Klyšonohý prokynuvsia i zachodyvsia troščyty vse navkolo. Peršym buv stil holovy pravlinnia, potim lavy členiv pravlinnia, a dali pišly j kušči z derevamy. Tak vin i tyniavsia do kincia zymy lisom, zlý, holodný i nevyspaný. Tomu ščo pryroda vse odno bere svoje.

Jak diatel blich lovyv

Lysa zahryzaly blochy. Vin prosto skaženiv, ale ne mih lých pozbutyś. Ščo lyś robyv, ale blochy zjavlialysia znovu. Lys požalivsia pro svoju chalepu diatlovi, kotrý meškav nepodalik. A slid zauvažyty, ščo za tych časiv diatel charčuvavsia zernom na lukach. Ot diatel i kaže lysovi:

— A ščo, davaj ja sprobuju v tebe blich polovyty. Vse ž tobi lehše, niź po kuščach lazyty, chutro svoje psuvaty.

— Davaj, — pohodyvsia lys.

Todi diatel vsivsia na lysa, i nu vydziobuvaty blich po odnij. Ale, ščob zerniatko vytiahty z koloska, treba maty hostroho dzioba. A hostrý dziob ta po škiri — ce boliače. Ot lys i zavolav. «Družo diatle, oblyś ciu spravu, bo duže boliače ty ce robyś». A diatel jak uziavsia za spravu, to znaj sobi lovyt' blich i lysa ne čuje. Lys todi skočyv i hajda tikaty vid diatla. Ale diatel čipký, vchopyvsia kihtiamy i znaj sobi dovbe.

Jak že bulo boliače lysovi! Pobih vin čerez kušči, obdyrajučy vse svoje chutro, namahajučyś skynuty navišenoho ptacha. Až na inšomu boci lisu pomityv, ščo diatla vže nemaje.

Veś tyždeń lys vidležuvavsia u nori. Na blich machnuv lapoju, a z ptachamy prýateliuvaty perestav. A diatel tak pryzvyčajivsia do dovbannia, ščo zamist' lysa stav dovbaty dereva, i dosi charčujet'sia komachamy.

Rybalky ta istyna

Jakoš bober iz jenotom zasperečalysia, jak krašče lovyty rybu.

— Rybu krašče lovyty z vody, — poviv movu bober, — dosvid pokoliń bobriv ce dovodyt'.

— Ta ni, — vidpovidaje jenot, — rybu treba lovyty z bereha abo z korča. Ot dyvyš: sidaju ja na korč... Chop... i ryba v lapi.

— Nu, skažeš take, — sperečajet'sia bober. — Bahato ty lapoju nalovyš. A z vody ja tobi desiatok natiahaju za toj že čas. Pirnuv — a v zubach try rybyny za odyn raz.

I tak vony perekonuvaly odyn odnoho, ščo je naspravdi istynuju, až deš jak babachne! Vyknulo bobra z jenotom na bereh, neprytomnych. Otiamylys vony, počuchaly potylyci, dyvliat'sia — a ryby po vodi povno plyve, a nyžče brakońjery jiji vylovliujut'. Važko istyni proty hruboji syly vstojaty.

Strašný hist'

Strašný zvir letyt', riatujsia chto jak možel! —
Satorochtila soroka, pryletivšy do seredyny lisu. —
Pašča — zubiv povna, vohnem dychaje. Vsich zjist',
ničto ne vriatujet'sia.

Tak lisom popovzly čutky, ščo do nych nablyžajet'sia čy to
Zmij Horynyč iz kazok, čy to zamorský Drakon iz lehend.
Zviri dribniši kynulysia ryty zapasni nory j buduvaty
riatuvalni hnizda pidvyščenocho komfortu. Zviri bilši
šukaly kušči, jary ta beskydy, aby tam peresydyty.

Pravlinnia namahalosia vystavyty vartu, jaka mala b
poperedyty pro zvira, ale marno: lis opustiv.

Drakona vydno ne bulo. Zmij Horynyč takož ne
zjavliavsia. Tym časom kaban pojiv buriaky, ščo jich
vyroščuvaly zajci na prodaž, rozoryv biliači schovanky
horichiv ta smačnych žoludiv i vže pidbyravsia do
haliavyny pravlinnia lisu.

Spravy selianski

Jakoš biločka, probihajučy povz pole, pobačyla zajcia, ščo vyroščuvav kapustu.

– Zdorov buy, zajciu, — huknula.

– I tobi dobroho zdorovja, — vidpoviv zajec.

– Čym zajmaješsia? — pytaje biločka.

– Kapustu vyroščuju. Voseny prodavatymu, — kaže zajec.

– A čy bahato bilia neji roboty?

– Čymalo, — pohodyvsia zajec. — Posadyty, propoloty, vrožaj zibraty.

– Che, — zradila bilka, — čy ne krašče, jak ja, žoludi z horichamy vyroščuvaty? Posadyv derevo, vono sobi same roste, tílky znaj, ščo zbyraj urožaj.

– Tak-to vono tak, — vidpovidaje zajec, — tílky kapustu posadyv i maješ vrožaj, a derevo poky vyroste, poky plody dast', i dyvys išče, ščob ti plody červjaky ne pohryzly.

– A čy bahato kapusty prodaješ? — pytaje biločka.

– Ta ni, ne tak ščob i bahato — koly pjat' miškov, a koly j try, — skaržyt'sia zajec. — A v tebe jak?

– Ta jak... — zitchaje bilka. — Oce poky ti duby vyrostut'. Horichiv prodala mynuloho roku mišok ta žoludiv dižku zi staroho dereva, oce j usia torhivlia...

Tým časom na pravlinni lisu obhovoriuvaly peredaču častyny lisu v orendu žabam iz bolota dlia rozšyrennia arealu prožyvannia. Kaban otrymav u vynahorodu vid žab try dižky žoludiv, a starý visliuk — viz kapusty. Sprava prosuvalasia žvavo...

Jak zajec kapustu rozdavav

O dnoho razu v zajcia stavsia napad al'trujizmu, i vyrišyv vin rozdaty lisovym zviram nadlyšky kapusty. Pro ščo j povidomyv soroku, a ta vže roznesla novynu lisom.

Peršym pryšov vedmid'. Pochodyv navkolo kapusty, poklacav jazykom. Kaže zajcevi: «Oce by chto meni jiji do barlohu prynis, to ja b zabrav todi. A tak — išče j na sobi jiji perty. Ne vižmu».

Nastupnym buv vovk. «Chech, — kaže, — ot jakby kapusta tvoja mjasom pachla, možna bulo b polasuvaty».

Lysycia — ta vzahali j kazaty ničoho ne stala. Podumala: «A davaj, zajče, krašče ja toboju polasuju», — i stryb na zajcia! Zajec ledve vstyh u noru vskočyty.

«Ni, tak sprava ne pide», — podumav vin i poviz kapustu na bazar. Ščo prodav vyhidno, zalyšky vže j tak rozdav, ale vse odno pry vyhraši zalyšyvsia. A lisovi meškanci kapusty tak i ne otrymaly. Bo koly ščoś zadarma distajet'sia, to joho nihto ne cinuje.

“Jalynka”

Na Nový rik zviri vyrišyly prykrasyty jalynku v lisi. Ale oskílky lis buv lystianý, to po jalynku treba bulo poslaty hincia do susidnioho lisu. Vybír vypav na konia. Ščob čekannia bulo veselišym, zviri distaly dižku jahidnoho soku, ščo stojav iz lita. Ta j koniu na dorohu nalyly.

Do susidnioho lisu, de bula cila haliavyna jalynok, kiń pryskakav veselým. A vlasnyky haliavyny tež byly veseli, ale po-inšomu. I sporiadyly vony konevi zamist' jalynky kaktus (a kaktusy tež buvajut' vysoki, inkoly navit' bíšši za jalynku).

Pryviz kiń svij vantaž, a zviri tež uže veseli. I ne pomityly speršu, ščo to kaktus. Postavyly joho jak slid, prykopaly i nakazaly bilkam prykrašaty «jalynku». Bilky strybjut' na kaktus, a vin kolet'sia. Bo u kaktusa holky inši, tonši za jalynkovi, do jakych bilky zvykly. Ti lajut'sia, ne možut' zrozumity, v čomu rič. Strybaty boliače, a spravu robyty treba. Postrybaly trochy ta j vidmovylyš. Dali poliz vedmid', jak znaný majster lazinnia po derevach. A jomu takož boliače! I vin ne vporavsia iz zavdanniam.

Tak vony jalynku i ne prykrasyly. Sviatkuvaly Nový rik bez ihrašok na jalynci, ale — z dižkoju soku. Až pid ranok mudrý puhač rozdyvyvsia, ščo to kaktus buv. Ale tvarynam tak spodobavsia sik, ščo vidteper biššist' iz nych jalynku ne prykrašaje, a pje sik i spyt': chto pid derevamy, a chto — prosto v zametach.

БАРЛІГ

Šliach do vedmedia

Jakoś uvečeri, povertajučyś dodomu z hostej, de joho dobriače pryhostyly nalyvkoju, vedmid' ne vpysavsia ũ stežku i zvalyvsia v ternovi kušči. I ne tak jomu boliače bulo, jak soromno. A ščob prychovaty sorom, na ranok zibrav vin lisovych zajciv i nakazav, aby vsi dorohy i stežky v lisi rozčystyly, vyrivnialy i tualety porozstavlialy. Movliav, ščob lisovomu liudu krašče chodylosia.

Zajci vkazivku zrozumily pravyľno i toho ž dnia pobihly do vedmežoho budynku. Dorohu pokraččuvaty.

Vže nastupnoho dnia stežku, ščo vela do barlohu, bulo ne vpiznaty. Kušči prybraly, po bokach ohorožu zmajstruvaly. Odna bida: uljubljeni vedmedevi kušči malyny, v jakych vin tak pastyś liubyv, povyrubuvaly. Ale čoho ne zrobyš zadlia pokraččennia žyttia prostoho lisovoho liudu...

TABETA

Lisova žurnalistyka

Vyrišyly zviri v lisi demokratiju i hlasnist' rozvyvaty. Vid odnostajnoho schvalennia rišeň pravlinnia perejty do konstruktyvnoji krytyky. A ščob holos rozumu bulo krašče čuty, vyrišyly vydavaty lisovu hazetu.

Novyn nazbyraly švydko. Bilky, ščo po vsiomu lisi strybajut', čymalo rozpovily, i lysyca ne lyšyla redakciju hazety bez informaciji, i tchir bahato cikavoho povidav. Počaly vidbyraty, ščo drukuvaty u peršu čerhu. Jak vedmid' napyvsia — toho ne možna, bo jak počuje vedmid', to vsim nesolodko bude: pryde do redakciji j rozvalyt' use. Jak kaban viz žoludiv u bilok zabrav ta j sobi vidtiahnuv — šče hirše bude, bo toj ne tílky žoludi zabere, a šče j korinnia u dubiv popsuje.

Perebraly novyny — a j skazaty dobroho nema pro koho. Chiba ščo soroči plitky drukuvaty, ale jich i tak usi čujut', hazety ne čytajučy. Tož ne výšlo z hazety ničoho putnioho.

A vse tomu, ščo rozum — u koho je, a v koho j nemaje — ne bida, a jisty i nosyty vlasnu šкуру neuškodženoju vsim chočet'sia.

Dilový kaban

O dyn dribný kabančyk za jakiś tam posluhy načalstvu otrymav vid pravlinnia haliavynu. V osobyste korystuvannia. Oskilky kabančyk buv nevelykoho rozumu, to vyrišyv tu haliavynu prodaty. A chotiv vin za neji čymalo — viz žoludiv.

Ochočych ne bulo, ta j žoludi toho roku ne vrodyly. Koly borsuk pryšov i kaže: «Viz ne viz, a try dižky ja tobi dam, a na haliavyni horod vlaštuju». «Davaj», — pohodyvsia kabančyk.

Borsuk pryviz ti dižky, a kabančyk sobi mirkuje: «Jak try dižky pryviz, to, mabut', duže choče moju haliavynu. A haliavyna čudova, z usich bokiv dereva, a dali rička... Ne viddam». I proponuje borsukovi: «Davaj, Borsuče, choča b pivvoza. A to mynuloho roku prýizdyv pan iz susidnioho sela, chotiv veś cej kraj lisu kupyty, tak vin jomu spodobavsia».

Počuchav borsuk potylyciu i kaže: «Pryvezu ja tobi šče dižku, a bišše ne dam — nema». «Chaj todi stojit' haliavyna, jisty ne prosyt'», — vidpoviv kabančyk.

Na tomu j rozijšlyś.

A vlitku speka nastala, požeža zajnialaś, i vyhorily dereva bilia toji haliavyny. I stala vona vže ne posered lisu, a posered kolod horilych, i ne haliavyna, a tak sobi. A kabančyk pro ce i ne diznavsia: šče navesni do myslyvciv u ruky potrapyv.

Jak zviru rybu riatuvaly

O dnoho dnia v lisi stalaš chalepa: u lisovomu ozeri znykla ryba. A može, ne znykla, a prosto kliuvaty perestala, chto jiji, movčaznu, znaje. Ale lisovi rybalky, bobry iz vydramy, zachvyliuvalysia: jak ryby ne bude, to j samym charčuvatys' ne bude čym, i dity holodni budut'. Poslaly bobra do pravlinnia lisu z vymohoju nehajno ščoś robyty, bo ž lycho!

Vedmid' peršym dilom sklykav pravlinnia lisu dlia obhovorennia situaciji. «Ce u nas nezvyčajne pryrodne javyšče, — kaže loš. — Nadzvyčajna speka pryzvela do zmenšennia rivnia kysniu u vodojmi, čerez ščo rybi dychaty nemaje čym». «Jaki budut' propozycji?» — zapytuje Vedmid'. Tut slovo vziav Baran: «Proponuju vidpravyty molebeń, poprochaty Hospoda našoho poslaty nam ryby», — kaže. «Tilky, peredajte, ne kilku v tomati», — prošepotila Lysycia. Oskilky inšych propozycji ne nadijšlo, vyrišyly nastupnoho dnia vidpravyty molebeń.

Nadvečir Puhač, prolitajučy, pobačyv Vydru, ščo sydila na berezi ozera i tycheńko plakala. «Čoho plačeš, kumasiu?» — pytaje puhač. Rozpovila Vydra pro jichniu bidu, a Puhač (rozumný, v litach) i movyt': «To ne bida, a hlupota. Chaj bobry obhatiat' use ozero kolodamy, ščob ne puskaty do nioho liubyteliv rybnoji lovli, a ty bižy do susidnioho lisu, spytaj v nych molodoji ryby na rozvedennia. Za misiać i vidnovyte rybjače naseleńnia».

Tak Vydra i zrobyla.

Vranci prypchalysia Vedmid' iz Baranom ta inši členy pravlinnia. Baran nis hančirku na palyci i klaniavsia. Vedmid' chodyv navkolo ozera z rozumnym vyhliadom, rozhliadav pobudovani za nič ohoroži j rozpovidav sorokam, ščo krutylys poruč, jakych vin zachodiv užyvaje dlia borot'by za pidvyščennia rivnia kysniu u vodi.

Za misiać populiaciju ryby v ozeri sylamy bobriv iz vydramy bulo vidnovlenu. Vedmid', jak diznavsia pro ce, odrazu prýšov lovyty rybu. Nalovyv sobi j pered sorokamy vychvaliajet'sia: «Bačyte, jaký ja holova, sprytno my razom uporalysia z rybjačoju problemoju, ehe žž?» A soroky tu novynu po vsiomu lisi j ponesly. Kažut', i ryba rozvelaś, i dereva z kolod povyrostaly pid pyl'nym okom Vedmedia. A jak že Puhač, zapytajete vy? A ščo Puhač — vin ptach ničný, ta j ryba jomu ni do čoho.

Biurokratija

O dnoho razu vedmid' vydav nakaz po lisu: ščob usi zviru vidzvituvaly na paperi pro svoji spravy. Chto ščo prodav-kupyv, chto z kym obminiuvavsia. A chto ne podast' zvitu, do toho vovk pryde na besidu.

«De ž take bačeno, — torochtila soroka, — ščob lisovi žyteli komuš tam zvituvaly pro svoje žyttia?» «I jak nam tuju zvitnist' skladaty?» — zapytuvaly odna v odnoji bilky. Zajciam buv nakaz vid lisovoho liudu pryvezty z bazaru jakohoś paperu, a zaodno pospytaty v liudej i pryhadaty, chto z kym torhivliu na bazari viv, ščob te vse u zvit zapysaty.

Puhač odrazu poveselišav, adže vin — holovný znaveć pysemnosti v lisi, j do nioho kožen pryde po dopomohu v napysanni zvitiv.

Tym časom vedmid', potyrajučy lapy, skazav visliukovi: «Chto v nas u lisi najžyrnišy?»

– Kabany, zvisno. A ščo?

– Tualetnym paperom my zabezpečeni nadovho. Teper treba mylo orhanizuvaty...

Zebra–konsultant

Jakoś kiń, dovizšy chazajina do mista, pobačyv na vulyci... nače j konia... a nače j areštanta jakohoś. Na vyhliad jak kiń, ale veś u čornych i bilych smužkach. Hist' sydiv u klitci, a do nioho čerez klitku tiahnul y ruky ditlachy.

Ty chto? — pytaje kiń.

Ja — zebra, — vidpovidaje toj. — Ja — čarivna tvaryna, kuzen jedynoroha, podorožuju zi svytoju svitom, dyvliuš, jak liudy žyvut'.

A čoho ž ty todi v klitci? — dyvujet'sia kiń.

Dlia bezpeky. On bačyš, liudy ruky tiahnut', bo chto do mene dotorknet'sia, ščaslyvym bude vse žyttia. A ruky v nych brudni, mene takoho čystoho i krasyvoho zabrudniat'. Vdoma — to ja vilno bihaju.

Jak ce?! — dopytujet'sia kiń. — A chto tebe hoduje, zapriahaje, na pole vyvodyt'?

A nihto! Ja — vilna tvaryna. Kudy choču, tudy j bižu.

Ty ba!!! — zdyvovano kaže kiń. — A jak ce tebe ne zapriahly?

A ščo tam chytroho. Oś ty, kiń, tvaryna zhidlyva, pohodžuješsia na sebe robotu braty. Ot na tobi i jizdiat'. A na mene de siadut', tam i zlizut'. Vkušu i skynu. I to, jakščo doženut'.

Zamyslyvsia kiń nad slovamy zebry, ničoho ne vidpoviv. A na ranok vidmovyvsia zapriahatyś. Kusajet'sia, strybaje. Ne dajet'sia, korotše kažučy. I vmovliav joho chaziajin, i sina svižoho prynis — ne pohodžujet'sia konyk. Todi chaziajin vziavsia za kýka. Ale vse odno ne dopomohlo. Počuchav todi chaziajin potylyciu i kaže konevi: «Otže, družo, strajkuješ? Harazd. Tyždeń stojíš u stijli, bez jiži i prohulianok. A ja do mista iz susidom na vozi pojidu». Tak kiń prostojav uveś tyždeń u stijli j ne bačyv, jak peresuvný zoopark zalyšyv misto. A dity bihly za procesijeju, tycialy paľciamy v zebru i kryčaly: «Dyvit'sia, koniaka-areštant».

Bat'kivské pikluvannia

Panove, — vyhuknuv vedmid', — ja prýniav neproste rišennia.

Jižak, jaký zbyrav jabluka na zymu, hmyknuv, podyvyvsia na vedmedia i pošarudiv u kušči, podali vid očej. Bilka vpustyla z lap horicha i schovalaš za inšý bik stovbura. Bo rišennia vedmedia byly zazvyčaj neordynarni i ničoho dobroho ne peredbačaly.

Ja znaju, ščo vy kontroliujete moji diji, tomu maju skazaty... — viv dali vedmid'.

Na ciomu vže i vovkovi, ščo sydiv poruč, stalo trochy nijakovo. Ščo ce tam vedmid' pryhotuvav?

Oskilky ja cilymy dniamy na roboti, piklujusia pro dobrobut lisu i joho meškanciv, — («Aha, — podumav vovk, — ce teper tak nazyvajet'sia»), — na žal', moji vedmežata zalyšajut'sia bez bat'kivškoji uvahy, — naholosyv vedmid'.

Na ciomu i lysyčia zhadala, jak jiji lysiata neodnorazovo skaržylysia, ščo vedmežata psujut' jim usiu lisovu zabavu, i vovkovi ce nahadalo, jak vovčenia prýšlo zi zdorovennym syncem, bo ne postupylosia haliavynuju vedmežatam.

— Otže, ja vyrišyv vidpravyty svojich syniv na navčannia do mista. Tam jich pryvčatymut' do poriadku i sluchnianosti.

Jižak polehšeno zitchnuv i počav vybyratyś iz kuščiv. Joho ce až nijak ne stosujet'sia: joho jižačeniatham nijaka osvita vse odno ne svityt', a bez vedmežat-bešketnykiv u lisi tílky spokijniše bude. Bilčyn vyvodok tež mav dbaty pro zymovi zapasy, a ne pro mišku nauku. Lyše lysyca podumala, ščo jiji lysenia tež potrebuje rizky pid chvist, ale lysyc u misto ne puskajut' išče vidtodi, jak chytra probrałaś u vozi z kapustuju na bazar i peredušyla z desiatok selianskykh kurej, ščo jich pryvezly na prodaž.

...Miške cyrkove učylyšče nabyralo učniv. Uže byly zakupleni velosypedy, i dresuvaľnyky z neterpinniam čakaly na vedmežat.

Blyžče do narodu

Vedmedevi pidkazaly, ščo nastav čas pokraččyty stosunky z lisovym ludom. A to vsi joho bojat'sia i tikajut' vid nioho. A ščob vedmedevi nakazy vykonuvalyś, treba, ščob bulo komu jich sluchaty. Otže, vedmid' vyriśyv vziaty učast' u lisovykh spravach.

Nadumav vin projtysia lisom, podyvytysia, čy vsiudy čyšto, čy zručno chodyty. Projšovsia — krasa! Prosičky šyroki, choč u mjača hraj, kušči pidrizani, trava pidstryžena. Tilky čomuś zviriv nemaje i čymalo derev porubanych na uzbičči ležyt'.

Inšym razom uziavsia vedmid' dopomohty lisovu požežu hasyty. Zaliz na sosnu i zachodyvsia zhory na požežu pliuvaty. Tak vin tam sydiv, dopomahav, až poky stovbur zapalav. Leđ ne vbyvsia vedmid', zlizajučy z toji sosny.

Neščodavno spalo vedmedevi na dumku dopomohty bobram rybu lovyty. Vedmedi — vony rybu lovliat', ale z bereha i na milyni. A naš vedmid' poliz na seredynu stavka, tam de hlyboko. Nu i, zvisno, pišov na dno. Z vody joho vydry vytiahaly, šče j rybynu v zuby zasunuly, ščob ne tak soromno bulo. A vedmid' ohovtavsia i kaže: «Oce tak zaturennia výšlo! Skilky ž u vas na dni stavka cikavoho! Treba, mabut', stavok osuśyty ta rozdyvytysia, ščo vono tam je».

A prostý lisový ľud dyvyt'sia na vse ce nevihlavstvo i
movyt' o dyn odnomu: «Oš jaký naš vedmid' smilyvý, ta j
pro zviriv piklujet'sia: ne žalije sebe, vse dlia spílnoty».

Lys–poradnyk

Zibravsia jakoś lys u selo za kurmy. Ale v seli sobaky, ta j kurnyk začynený. Pronyknuty v nioho — zavdannia neproste navit' dlia tchora, ne te ščo dlia lysa. Otže, zaprosyv vin dvoch vovkiv na dopomohu. Tam, kaže, stílky ptastva kudkudakaje ta kukurikaje, ščo na vsich vystačyt', šče j prychopyty z soboju možna bude.

Vovky pomirkuvaly ta j pohodylys'. Pišly vony do kurnyka. Tut lys i kaže odnomu z vovkiv: «U kurnyk my potrapymo, to ne problema. A ot jak zvidty vybyratys'? Robymo tak: zalazymo v kurnyk, ty vyvaliaješsia v pirji j výdeš u dvir. Sobaky počujut' — a vid tebe vže ne vovkom, a ptyceju pachne, i vony nas ne vniuchajut'. A my tobi tvoju častku vynesemo».

Tak vony i zrobyly. Peršý vovk iz lysom prolizly v kurnyk, a druhý stojit' na varti. Až tut vartový uhlediv, ščo vže sobaky bihajut', pryniuchujut'sia. Lys vybihaje z kurkoju v zubach i počynaje bihaty kolamy navkolo kurnyka i navkolo vartovoho vovka. I chvostom rudym pomachuje. Vartovomu kaže: «To ja slidy zamitaju, ščob sobaky ne bačyly», a sam tílky pidmaniuje sobak. Narešti sobaky začuly lysa — i do nioho. A vin povz vartovoho — i tikaty. Vartový ne znaje, jak jomu buty, v jaký bik bihty, ta j v kurnyku joho brat-vovk sydyt'. Toj tym časom vyliz iz kurnyka, i tež ne vtoropaje, ščo robyty. Tut i sobaky pidbihly, i jak uzialysia za vovkiv... Ledve ti vidbylysia i v lis utekly.

Toj vovk, jaký na varti stojav, uže v lisi stycha kolezi kaže: «A ščo ce, lys nas pidstavyv, sobakam zdav, čy jak? Bo bačyv ja, jak vin chvostom krutyv, nače sobak pidmaniuvav». A druhý jomu u vidpovid': «Lys — holova, ščo zmih, zrobyv: do kurnyka nas pryviv, jak dijaty, pojasnyv, a dali — to vže naša sprava. Ne vporalysia my — nema čoho na lysa vse zvaliuvaty j na dopomohu klykaty».

Tak i výšlo v nych: lys sytý, a vovky byti.

Istoryk

Borsuk praciuvav u lisovomu archivi. Až tut prýšly vovky i schopyly joho. Za ščo? Movliav, vin zbyravsia vidkryty pravdu pro strašneho drakona, jaký u davni časy prylytav u lis i pojidav led' ne vsich zajciv ta inšych dribnych zviriat. A ce pryzvede do zajvych chvyliuvań sered lisovych meškanciv. Tomu zadlia suspilnoji bezpeky pravdy vidkryvaty ne možna. Borsuk namahavsia pojasnyty, ščo vin pro drakona vzhali ne čuv i zhadok pro nioho ne zustričav. A vovky nevblahanni, ne vidpuskajut' borsuka. Vin chotiv do vedmedia zvernutysia, pravdy znajty, ale ž čy bahato zrobyš u vovčych lapach.

Jakym že čynom borsukovi pravdy došukatysia, spytajete vy? A nemaje nijakoji pravdy. I drakona nemaje. A na zajciv spokonviku vovky z lysamy poliujuť.

Lisovi sportsmeny

Zibralyś jakoś lisovi zviri pomiriatysia, chto z nych sprytniśy. Zajci švydeńko znajšly bihovu dorižku i pidstrybujučy na starti čekali na ochočych pozmahatysia. Bilky zalizly na suchý stovbur i počaly zaklykaty ochočych za ličeni sekundy distatysia verchivky. Bobry zaproponuvaly pozmahatysia, chto švydše ozero pereplyve.

Ale ž jak ocinyty, chto sprytniśy, koly kožen sprytný po-svojemu? Homoniat' zviri, sperečajut'sia, kožen na svij bik schylyty namahajet'sia.

Až tut pryšov vedmid'. Diznavsia, čoho homin, ta j kaže: «U mene včora med skinčyvsia, tak za pivhodyny lys uže z novoju dižkoju bilia barlohu stojav. Ot lys i je najsprytniśy, a vy — tak, dribnota».

Pro bilku-modnyciu

Odna bilka vyrišyla, ščo vona duže rozumna. Z tovaryškamy spilkuvatyś ne choče, zaznajet'sia. Voseny vsi bilky šubky perevdiahajut', na siri miniajut'. Ale ne naša rozumnycia. Vona kaže: «Budu pomodnomu, v rudij. A ščo — lysycia on u jakomu chutri vzymku chodyt'». Jiji puhač mudrý poperedžaje, ščo vzymku rudu bilku vydno zdaleku bude, a ta uperlasia.

Tak vona i strybala lisom pivzomy, až poky zjavylysia myslyvci. Ti uhledily take modne dyvo ta j kažut': «Oce harna škurka! Chutro huste... Naberemo takych paru desiatkiv i dobra z nych šuba výde». I zabraly jiji z soboju.

A vse tomu, ščo vyrizniatysia treba rozumom, a ne šuboju. Bo jinakše sam na šubu pideš.

Kaban-inspektor

Lisove načalstvo v osobi kabana vyrišylo vidvidaty prylehle pole, ščo joho kolyś obrobialy seliany, a potim polyšyly. Pidkotyv vin na pole, a tam joho vže zustričaje delehacija chovrachiv. Pered prybuttiem načalstva vsiu travu pidstryhly, počystyly, dorohu pidlataly, leď ne z šampunem vymyly.

A kaban projšovsia dorohoju i kaže: «Ščoś u vas tut bezlad. Dorohy rozbyti, pyliuka na dorozı, vse brudno...» Chovrachy dyvujut'sia: «Pered vašym pryizdom use čystyly, dorohu lahodyly. Oś i kiń dyký, stepový zachodyv mynuloho tyžnia. Kazav, ščo dobre tut u nas, majže jak u stepu vilnomu». Kaban rozliutyvsia i kryčyt': «Vy meni tut ne superečte. I vzahali, de kalabania, ščob meni poležaty? Choču, ščob bulo, jak na ridnomu boloti!»

Chovrachy plečyma stenuly ta j pišly kopaty kabanovi personaľnu kalabaniu. A vse tomu, ščo svynia zavždy brud znajde...

Jak zviru hryby vyroščuvaly

U lisi znykly hryby. Čy zasuchoju jich urazylo, čy liudy povysmykuvaly-popsuvaly, ale hrybiv ne bulo. A hryby — važlyva častka charču v lisovyh zviriv.

Oskilky starý sposib vyroščuvannia hrybiv (koly vony rostut' sami po sobi) ne pidchodyv, vyrišeno bulo provesty kardynální reformy, perehlianuty procedury, zminyty pidchody do vyroščuvannia hrybiv.

Speršu vyrišyly zastosuvaty naukový pidchid. Pid lisyčky vydilyly odnu haliavynu, pid bilí — druhu, pid masliuky tretiu. Ne rostut'. Nastupnoho roku vyrišyly, ščo odnoho hrybivnyka na haliavynu zamalo, postavlyly po troje. Ne rostut'.

Čoho lyš ne robyly «reformatory»: i lavky stavyly dlia sposterežennia za rostom hrybiv, i ohorožu majstruvaly, i kanavu vid riky vyryly dlia polyvu, navit' šamana vypysaly z dalekyh krajiv. Nema hrybiv i vse!

Reformy tryvaly pjatnadciatý rik. A hryby ne zjavlialysia... Posadyty hrybnyciu zabuly.

Vysoka polityka

Do vedmedia z dalekych krajiv zavítav vysoký hist'. Ne takym vin buv i vysokym, jak šyrokym. Zvaly toho hostia na česť starovynnoho kazkovoho čudovyška, a same Behemotom.

Zustrič miž vedmedem i behemotom vidbulaš u družnij zatyšnij obstanovci: u vedmežomu barlohu. A barlih u vedmedia, sami rozumijete, jaký — choromy.

Behemot zalyšyvsia zadovolený. Vedmid' naobiciav behemotovi nadislaty zajciv dlia silhosprobit (tak uže zdavna povelosia, ščo zajciamy vsi dirky u lisi zatykaly — vony dlia toho duže zručni). A behemot vedmedevi naobiciav storožovych tropičnych bdžil, jaki na vidminu vid zvyčajnych peršymy napadajut' na neprochanoho hostia. Šče vedmid' dodav do cioho postavky smetany, a behemot vedmedevi — arachisu.

Vysoki j tovsti storony rozijšlysia zadovolenymy. Vedmid' pišov dumaty, de vziaty korovu, a behemot — jak u savani vyrostyty arachis.

Vtikač

Molodý barančyk utik z otary. I čy to čaban neuvažný buv, čy sobaky gav lovyly, a zabih barančyk do lisu. Bižyt' vin uzlissiam, zachekavsia. Anu, dumaje, perepočynu. Siv pid kuščem, vidpočyvaje. Až tut zajeć do nioho pidbihaje.

Barančyku! — kaže. — A ščo ty v našych krajach porobliaješ?

A barančyk jomu j vidpovidaje:

Ja, zajčyku, vid otary vtik. Bo tam usi z hluzdu zjichaly. Včora holovný baran v otari promovu štovchav, chvylyn na pjatnadciat'. Jak nam treba prýateliuvaty z lisovymy žyteliamy, a osoblyvo z vedmediamy j vovkamy. Vin ščo tam — het' zduriv čy nas za durniv maje? De ž ce bačeno, ščob vivci z vovkamy družbu vely?

A ščo ž ty, barančyku, v lis prybih?

Choću podyvytyś, jake v lisi žyttia. Može, vin i maje raciju, i vovky nyini perevychovalyś?

Ehe ž, čekaj... Tikaj krašče v step. Tam takož vovky, tílky jich vydno krašče.

Ne poviryv barančyk zajcevi, bo choć i rozumný, a molodý šče, neosvičený, pišov podorožuvaty lisom. Až bačyt' — na haliaunyi vedmid' pered vovkamy promovu vyhološuje:

Vivci dajúť nam ne tílky vovnu, ale j mjaso. Vony je osnovoju našoho charčuvannia. Pravyľno kažu, panove?

Tak, tak, — vyhukujúť vovky.

Ale dlia cioho my majemo perekonuvaty jich u našij neporušnij družbi, todi vony nam doviriatiymuť...

Dijšov barančyk vysnovku, ščo v lisi žyttia jomu ne bude, i merščij tikaty. Do samoho stepu bih ne spyniajučyś. Až teper vin utoropav, ščo zajec pravdu kazav, i vovky zavždy lyšajut'sia vovkamy. A barany — baranamy, navit' jakščo vony j staly na čoli otary.

Včeny paciuk

Jakoś u seli vyrišyly potrujity škidnykiv, kotri psujut' žurožaj na poli i v komorach. Dlia cioho vyrišyly rozsypany otrutu miž lisom i poliamy. A ščob svijška tvaryna ne potrujilasia, vsiudy rozvisyly ohološennia.

A v lisi meškav odyń duže rozumný paciuk, jaký umiv čytaty. Svoho času joho did pryťahnuv iz sela do nory abetku. I choča zjisty tijeji abetky ne vďalosia, ta stala vona u pryhodi našomu paciukovi, jaký za neju navčyvšia rozbyraty ľudsku pysanynu.

Uhlediv paciuk ohološennia. Merščij kynuvšia do vedmedia skaržyť. Rozburkav joho, a toj same vlihsia spaty pislia vďaloho nabihu na vulyk lisovych bďžil, i počav skaržyť. Tak rozchvyliuvavšia, ščo až pidstrybujе. «Ce provokacija, — kaže, — my, paciuky, spokonviku charčujemoś ľudskoju jižeju, a vony nas trujity zadumaly. Neobchidno nehajno ščoś robyť». Vedmid' znyzav plečyma, dav stusana paciukovi, ščo toj až u kušči vidletiv, a sam ulihsia daly spaty...

Nu, a liudej nikoly j ne cikavylo, ščo dumajut' paciuky.

Pro kabana-zdyrnyka

Išov jakoś krolyk lisom i tiahnuv za soboju vizok iz Buriakamy. A nazustrič jomu kaban.

Bratyku krolyku, — pytaje, — a ščo ce v tebe u vozi?

Buriaky vezu na bazar prodavaty, — vidpovidaje toj.

A myto ty splatyv? — kaže kaban.

Ty ščo, jake myto? Ja ci buriaky sam vyrostyv. Moji vony, vlasni, zi svoho horodu, — zdyvuvavsia krolyk.

Ta ni, vuchastý, ščoś ty mene duryš. Anu pokazuj, de tvij horod.

Divatyś nikudy, dovelosia krolykovi zalyšaty vozyk na uzbičči j povertatyś iz kabanom na horod. Prýšly vony, a kaban i kaže, ščo, movliav, ne krolykiv toj horod. «Het' zduriv starý», — dumaje krolyk (ale vholos cioho ne kaže, bo buv naš krolyk duže vychovaný).

Krolyku, a ščo ce za dira pid kuščem? — pytaje dali kaban.

Ne dira, a nora! — počynaje oburiuvatyś krolyk. — Meni pravlinnia šče pozamynuloho roku vydilylo cej kušč dlia budivnyctva nory.

Ne bulo takoho, ja vse pamjataju, — rozpaliujet'sia iklastý. — I vzhali, ty zvidky vziavsia? My, kabany, tut lis rozvodymo, a tobi chto dav pravo našoju zemleju korystuvatyś? Anu, zabyrajsia zvidsy!

Dovelosia krolykovi zalyšyty svij viz iz buriakamy i jty sobi v step, de taki kabany ne meškajut'. A kaban buriakiv bišše j ne bačyv, bo jak krolyk jich ne vyrostyt', to sami vony z derev ne vpadut'.

Pro sojuz

Choča kaban narodyvsia i vyris u lisi, vin duže
Cpoliubliav step. Tomu pislia čerhovoho vizytu do
stepu jomu na holovu spala dumka objednaty lis zi
stepom i stvoryty rehion «lisostep».

Za spravu vin uziavsia ne dovho dumajučy, ale z
natchnenniam. Oskílky kaban robyty ničoho, krim
lamaty, ne vmiv, to ideja v nioho bula prosta: vykorčuvaty
polovynu derev na uzlissi, takim čynom peretvoryvšy
cej kraj na lisostep. Ščo vin i počav robyty iz zavziattiam.
Molodi dereva lamav, a starym pidryvav ryлом korinnia,
ščob vony zasychaly j padaly.

Zhodom uzlissia peretvorylosia na kazna-ščo: de-ne-de
valialysia zlamani stovbury derev, iz zemli styrčaly peńky.

Kaban ohlianuv pejzaž i prymružyvsia vid zadovolennia.
«Dobre ž jak!» — podumav. I to ne problema, ščo stepovi
zviri teper na povnomu chodu spotykajut'sia ob polamani
stovbury j lamajut' lapy, a bilky z ptachamy vtratyly svoji
domivky. Adže teper bratni lisový i stepový narody narešti
objednalyš.

Zymova zahotivlia

Nasuvalasia zyma. Lis ustelylo opale lystia. Zakinčuvalysia hryby, ta j medu lyšyloš nebahato. I oš vedmedevi chtoś pidkazav, ščo dlia pokraččennia zdorovja neobchidno vključyty do racionu dijetyčnu kroliatynu. Nedovho dumajučy (dovho dumaty vedmiď ne liubyv, bo vid cioho holova puchla i ne prolazyła v dižku z medom) nakazav usim kroliam u lisi zdaty po kroleniaty na mjaso.

Jaký zdijniavsia gvalt! «De ce bačeno, — triskotily soroky, — ščob vedmiď tak obdyrav lis. Odna rič — koho spijmav, toho j jisjy. A zovsim inša — korystatysia svojim stanovyščem, ščob tak žachlyvo obkradaty i znyščuvaty prostý lisový ľud».

Tut ustromyvsvia susidśký baran. «JA vzhali ne rozumiju, čomu lisovi meškanci oburiujut'sia! Velyke dilo — kroliatyna. Ti kroli rozmnožujut'sia švydko: misiač mynuv, a v nori zamist' dvoch kroliv uže desiatero żyve. V nas uzahali lysyc na šuby pidbyrajut', i ničoho, žyvemo. Radity treba takomu mudromu kerivnykov!»

Tym časom lisovi zviri ne spaly. Vedmediu nemožlyvo bulo projtysia lisom: to ptach chrobaka na holovu kyne, to bilka šyšku žburne. Kabanovi tež neperelyvky: žoludiv ničto ne prodavav, požyvne korinnia tež nače chtoś povysmykuvav.

Vypav peršý snih. Vedmid' zibrav lisovych zviriv na haliavyni j oholosyv prýemnu novynu. Joho rozporiadžennia pro kroliatynu skasovujet'sia. Zradily tut zviriv, vže j peremohu počaly sviatkovaty. A vedmid' i kaže: «Zamist' kroleniat vy meni teper tílky škurky zdavajte, po dvi štuky z nory».

Jak zviru zapasy trymaly

Dlia zapobihannia holodu v lisi zviru stvorily schovyšče jistivnych pry pasiv. Zvyčajno, hurmanškykh zapytiv kožnoji tvaryny schovyšče zadovolnyty ne mohlo, ale dopomahalo tvarynam protrymatyś u razi nevožaju.

I ot jakoś ide borsuk lisom, bačyt', jak voly tiahnut' try vozy, zavantaženi dižkamy z lisovymy pry pasamy. A keruje nymy kaban. Borsuk kabanovi j kaže: «Kabane, a ščo ce ty tiahneš, schože na naši pry pasy?» «To ne lisovi pry pasy, a vrožaj. Mij, vlasnyj, sam nazbyrav, — vidpovidaje kaban. — I vzhali, jdy zvidsy, dribjazok».

Borsukovi ničoho ne zalyšaloś, jak rozpovidaty pro ciu pryhodu vsim, koho dorohoju зуstrine. Bo vsi ž znajut', sam kaban vyrostyty ničoho ne može, bo ne vmije.

Todi pišly zviru do pravlinnia lisu skaržytyś na kabana (oskiľky kaban buv členom pravlinnia). A visliuk jim i vidpovidaje: «Ne chvyliujteś, panove. My provely reviziju u schovyšči. Ne vystačaje ne trio ch voziv, a lyše trio ch dižok. I nihto jich ne krav. To kaban uziav. Nu ce, jak joho... tymčasovo. Pokorystuvatyś. Tak, točno, pokorystuvatyś. Vy ne chvyliujteś, vin skorystajet'sia i neodminno vse poverne».

Lisovi podatky

Dlia napovnennia lisovoho biudžetu pravlinnia vyrišylo vvesty podatok na peresuvannia v mežach lisu. Chto biľšý (i švydše bihaje), toj biľše platyt’.

Z odnoho boku, vse pravyľno, — podumaly zviri, — bižyt’ sobi, ne dyvyt’sia, kušči lamaje, ob dereva bjet’sia (i šče likuj joho potim). A z inšoho boku — stari v pravlinni vse odno leď vorušaťsia (ta jim i ne treba, bo vse do nych prynosiat’), to na nych cej podatok i ne pošyriujet’sia. A ot holovnym lisovym bihunam, koniam ta zajciam, neperelyvky. I staly vony metykuvaty.

I oš ščo vyhadaly: vyrišyly pryvjazuvaty do lap i kopyt ščoś zalizne. Todi chočeš ne chočeš, a bihaty povilniše budeš. Tak i zrobyly. Ale odrazu ž výavylosia, ščo v konej pryvjazane zlitaje z kopyt, a zajciv vovky z lysyciamy lahko nazdohaniajut’, ta j vid jastruba tikaty nezručno.

Podumaly vony šče i vyrišyly sobi pidkovy robyty za formoju kopyta, i prybyvaty cviachamy, ščob micno trymalyś. Ščo povilniše bihaty budut’, to ne problema: jakščo vovk nazdožene, pidkovoju jomu v loba dasy — i vovka nema. A ot zajciam tak ne vdavaloś. Vony choč i syľni, ale maleňki, v loba vovku ne vlučať (a jastrubu tym biľš). Tomu vony šče pobihaly, mjazy sobi pidkačaly, i staly bihaty šče švydše, ščob jich vovky-podatkivci ne nazdohnaly.

I choča podatok nevdovzi skasuvaly, ta koni tak i bihajut'
pidkovani, a zajci — šče prudkišymy staly.

Bazarný deň

Tak stalosia, ščo lisový bazar buv roztašovaný nepodalik vid haliavyny, na jakij pravlinnia lisu malo namir popraciuvaty (choča jaka tam robota, koly poruč vedmid' žyve, a dali sklad iz medom ta medovuchoju). I komuš u pravlinni ne do vpodoby stalo, ščo halas na bazari stojit'.

Otže, vyrišylo pravlinnia vporiadkuvaty lisovu torhivliu. Dlia cioho postanovyly: bazarnu haliavynu obnesty parkanom, a z usich ochočych braty vidbytok lapy i vidbytok mordy na hlyni.

I oš nastav bazarný deň. Pered vorotamy šum-ham, zajci pidstrybujut', visliuk reve tak, ščo vucha zakladaje. Odne slovo, nemožlyvo praciuvaty. A tut išče odna chalepa — hlyny v lisi nemaje! Jiji treba z bolota vezty. Sporiadyly vola z vozom za hlynoju. Pryviz vin toj viz, ale nebahato výšlo. Ta j vidbytky povilno berut'sia. Z kažnoho zajcia po lapi i po mordi, poky vsich propustyš... A tut išče zhraja synýc pryletila, to vzahali na pivdnia roboty.

Tak deň i mynuv bez torhivli. Nastupný deň rozpočavsia tak samo. A na tretij zviri na vse lapoju machnuly j kožen usivsia torhuvaty, de dovedet'sia: čy pid derevom, čy na haliavyni, čy na meži lisu (a tam išče krašče — poliovi zviri zachodiat').

Vedmedevi zakortilo svižoji malyny. Poslav vin pidlehloho na bazar, a jomu tam vovky j kažut': «Nema bazaru. I malyny nemaje. I vzahali jdy zvidsy, a to šče j bez holovy lyšyšsia». I prybih poslaneć nazad iz pustymy lapamy. Tak vedmid' lyšyvsia j bez bazaru, j bez malyny.

Symvol lisu

Kolyś u lisi holovuvaly ne vedmedi, a kabany. I žyv-
buv odyń svyn, kotromu malo bulo miscia v joho
pomeškanni pid starym dubom. Vyrišyv vin toho duba
pozbutyś, aby svoji choromy rozbuduvaty (bo zamyslyv
svyn pobuduvaty sobi basejn iz ciliuščymy hriaziamy).
Spočatku vin toho duba sam namahavsia zvalyty, ale
kudy tam. Choč svyn i micný, ale ž u duba korinnia oho-
ho jake. Todi nakazav vovkam prynesty sokyru j počaty
rubaty.

Až pomityly ciu svynśku aktyvnist' ptachy, ščo žyly na
derevi. Počaly roznosyty novynu lisom.

Peršoju do svyna spustylasia bilka, ščo žyla v kubli na
hilkach toho duba. «Kabane, — kaže, — naviščo tobi
toj dub zdavsia? Žyveš pid nym, to j žyvy i inšym daj
žyty». Ne sluchaje kaban, kaže vovkam, ščob rubaly. Pislia
prýšov borsuk i movyt': «Šanovný pane, jak ce vy symvol
našoho lisu valyte? Vas že susidy zasmijut'!» Ale ščo svynu
do susidiv, jak vin i svoho nosa ne bačyt', ne te ščo dali?

Ale sokyroju starý dub neprosto zvalyty. Bylysia vovky
z dubom, ale nebahato zrobyly. A tut i inši kabany
lisovi z rodynamy pidijšly. «Choč ty, kabane, i starý, ale
ne kumekaješ. Bačymo, ščo ty žoludiamy z cioho duba
lasuješ, a vin tebe šče j vid došču i snihu zachyščaje». A
svynu ti rozmovy bajduži. Rozliutyvsia vin na duba ta na
lisovyh žyteliv.

Vyrvav iz lap vovka sokyru i sam počav rubaty.

Machnuly na ce lapamy zviri, stojat' ostonoń, dyvliat'sia, ščo z toho výde. Ščoś že taky maje statyś?

A stalosia take. Ne sterpiv toho nepodobstva vedmid'.

Vychopyv vin u kabana sokyru, vidrubav dobru hilliaku vid duba i nu šmahaty neju kabana. «Ce tobi, svynśka tvoja pyka, za žytlo zviriače i za symvol lisu». Tak palyceju j pohnav kabana het' iz lisu ta na boloto. A sam zhodom stav holovoju v lisi.

Na žal', cia istorija za kilka pokoliń pidzabulaś, i sučasni vedmedi povodiat'sia ne nabahato krašče, niź kolyšnij kaban. A vse čerez te, ščo v holiv, jakščo jich včasno ne zminiuvaty, v samych deś holovy divajut'sia. A kudy — nikomu ne vidomo.

Jak vedmid' litaty včyvsia

Jakoś vedmid' sydiv bilia barlohu i sposterihav, jak cvirińkajut' ptachy na derevach. I zdalosia jomu, ščo to vony z nioho nasmichajut'sia. Todi zadumav klyšonohý jich pokaraty. Ale jak vil'noho ptacha pokaraješ? Joho ž ne nazdoženeš prosto tak: zletyt' sobi j dali znuščajet'sia, cvirińkaje. I vyrišyv vedmid' navčytysia litaty.

Nakazav svojim pomičnykam, aby stovbur sosny nachylyly. Vedmid' usiadet'sia na verchivku, potim stovbur vidpustiat', i vedmid' poletyt'. Jak vono bude dali, klyšonohý ne perejmavsia: «Jakščo dribnota litaje, to čym ja hiršý?»

Otže, derevo nachylyly, zaliz vin na verchivku, stovbur vidpustyly i... vedmid' poletiv. Vysoko poletiv, krasyno. Lapy rozčepiryv, letyt' sobi, taký zamrijaný.

Ale ne nadto dovhо vin letiv — do kraju lisu.

Pryzemlyvsia v boloti, u samisińkomu bahovynni, kudy kabany chodyly vidpočyvaty. A kabany obstupyly johо kolom, rozhliadajut', išče j posmichajut'sia sobi tycheńko (ščob vedmid' ne pomityv).

Až do noči prosydiv vedmid' u boloti, čekav, poky stemnije, ščob nihto johо ne pobačyv iz lisovyh zviriv. A vraci rečnyky pojasnyly, ščo čerez tuman nad bolotom vedmedevi dovelosia zdijsnyty nezaplanovane pryzemlennia.

Hromadské charčuvannia

Vedmedevi na juvilej zabažalosia pojisty čohoś smačneńkoho. I poslav vin Vovka (toho, ščo suddeju pidrobljav) šukaty smačneńke. A vovk sobi jde lisom, holovu lamaje. Až bačyt' — vyviska: «Kabak. Rosijska kuchnia». «Oce tak novyna!» — podumav. Zajšov, zapytuje: «A ščo vy dlia načálnyka smačneńkoho zaproponuvaty možete? Mjasnoho?» A sobaka-oficiant hlianuv na vovka i kaže: «Dlia považnych paniv je frykase z krolyka». «Pidchodyt'», — podumav vovk. Zamovyv stolyk i krolyka j pobih do vedmedia dopovidaty.

Vedmid', jak považna osoba, prýšov u kabak z usijeju svytoju, šče j kabana pryviv. Posadyv jich oficiant za stolyk i kaže hostiam: «Poky hotujut' krolyka, čy ne choče panstvo zamovyty šče ščoś na zakusku?» I podaje jim menu. A v menu — «pečenia z vedmedia ta inši stravy rosijškoji nacionalnoji kuchni».

Vedmeža pasika

Vedmedi duže poliubliajut' lasuvaty medom. I naš ne buv vyniatkom. Med vin tak liubyv, ščo nakazav zavesty pasiku. A to dyki bdžoly zli j medu bahato ne prynosiat'. Vypysaly z polonyny pleminnych bdžil, vulykiv ponastavlialy, oblaštuvaly vedmedevi pasiku. Lisovi zviri na pasici porajut'sia, a vedmid' stane zboku (duže vin ne liubyv, koly joho bdžoly žalyly) i radije. «Ot, — kaže, — na veś rik medom zapasuś».

Jak serpeń nastav, vedmid' na pasici vsich pidhaniaje. «Zyma, —movyt', — cholodna i holodna bude, treba medu pobíše nabraty». Jomu pojasniujut', ščo bdžolam tež ščoś jisty treba, a vin tílky lapoju machaje. «Bdžoly nechaj sobi pylkom charčujut'sia, meni vin ni do čoho».

Ta oś nastala zyma. Vedmid' uklavsia spaty. Zakutavsia ščilniše. I prymarylosia jomu, ščo stojit' vin u labirynti, z usich bokiv na nioho pekeľni bdžoly rozmirom iz voronu letiat', a kudy vid nych schovatyś, i ne znaje. Prokynuvsia vedmid' ta j bačyt', ščo son u lapu: po vsiomu barlohu bdžoly litajut'. Holodni, zli. I kažut' vedmedevi: «Tý nas bez jiži zalyšyv, to j my tobi spokoju ne damo. I medu tobi ne bačyty».

Tak i lyšyvsia vedmid' bez pasiky, adže bdžolam dlia zymivli med potriben.

A vse tomu, ščo vyrobnyka treba neobchidnym zabezpečyty, a vže todi nadlyšok zabyraty.

Lisova olimpiada

Kíń, jaký vozyv selian u lis po drova, a potim ti drova na rynek — prodavaty, rozpoviv lisovym zviram pro ipodrom. Tam, movliav, ulaštovujut' perehony miž kińmy po kolu. A navkolo dorižky stojat' trybuny, de sydiat' hliadači i sposterihajut', chto peršy prybižyt'. Ce v liudej sportom nazyvajet'sia.

Posluchaly lisovi zviri j dumu dumajut': «Čym za miškych konej hirši? My tež bihajemo vpravno». Tomu vyrišyly j sobi orhanizuvaty sportyvni zmahannia. Ale v čomu zmahatyś? Lisovi meškanci sportom ne zajmajut'sia — jim svojich klopotiv vystačaje. Pomirkuvaly zviri j za propozycijeju visliuka vyrišyly pobuduvaty stadion i vlaštvaty zmahannia z bihu na rizni dystanciji miž zajciamy.

Budivnyctvo počynaly uročysto: zaprosyly muzyk, hostej z bolota, nakryly stoly na lisovij haliavyni. Ale koly budivnyctvo rozpočalosia, zjasovaloś, ščo miscia pid stadion brakuje. Dovelosia vyrubaty šmat lisu. Zhodom zhadaly pro dorohu dlia považnych hostej — šče trochy porubaly. Jak dijšly do stin i trybun, to pobačyly, ščo buduvaty nemaje z čoho. Dovelosia i pid ce lis rubaty.

Sami zmahannia projšly čudovo: hosti zjichalysia zvidusí — iz blyžkych i dalekych zemeí. Zvyčajni perehony, ščo planuvalysia spočatku, bulo rozšyreno do spravžnioji Olimpiady. Pravlinnia na kažnomu kušči vyvisylo praporci iz zobraženniam veselky, vydalo vovkam novi kartuzy j pozabyralo v nych nasinnia, ščob ne pliuvalysia pered hostiamy. Hosti lyšylysia zadovoleni j poobicialy prýizdyty šče.

I ce ničoho, ščo vyrubaly majže polovynu lisu i stav vin nyni schožý na step. Lis išče vidroste (rokiv čerez 50), a dosiahnennia lyšajut'sia.

Mriji zbuvajut'sia

Jižačkovi zavždy bulo nijakovo, ščo vin taký dribný, nyšporyt' u travi ta pid kuščamy, i nihto joho ne pomičaje. Tomu jižačok duže zazdryv konevi. Kiń jak skače — to čuty joho zdaleku, bo kopyta hupajut', i postat' vydno...

Otož vyrišyv jižačok i sobi pidkuvatyś. Nedovho dumav — pišov do borsuka-kovalia. «Zroby meni pidkovy na lapach, — kaže, — ščob moju chodu zdaleku čuty bulo». Borsuk podumav, ščo jižakovi holovu napeklo, ale tak toj borsuka vmovliav, ščo vin vrešti-rešt pohodyvsia. Stvoryv dlia jižačka ne pidkovy, a rukavyčky zalizni, ščob jižačkovi lapky zručno tam sydily (adže v jižakiv kopyt nemaje, pidkovy ne nabješ).

Bihaje jižačok lisom, nižkamy tupotyť, vycokuje. «I čym ja ne kiń», — dumaje. Až tut lysyia jomu nazustrič. Jak pobačyla jižaka v tych rukavyčkach, tak i počala zi smichu po dorižci kačatyś. A jižačok, za zvyčkoju, v klubok zhornuvsia... i sobi pidkovoju po lobi jak stukne, až ziročky z očej posypalyś. I vpav bez tiamy. Lisyia ce pobačyla, i šče dužče smichom zalylaś. Pidniala jižaka, na nohy postavyla. Toj otiamyvsia, bačyt' — pered nym lysyia. Znovu zhornuvsia v klubok. I druhoju lapoju po lobi sobi — babach, až gulia jak rih na lobi vyskočyla.

Hlianula lysycia na ce šou i zjštovchnula jįžaka podali z dorohy, aby nicho joho ne rozčavyv, ta j sobi lap ne pokolov. A toj ohovtavsia v kuščach, pomacav loba i dumaje: «Oce dobru spravu borsuk zrobyv: teper ja ne prosto kiń, a jedynorih, čarivna tvaryna. Mriji zbuvajut'sial»

Vedmeže hnizdo

Vedmedevi jakoś nasnylosia, ščo v lisi stalasia poviń. Usim vidomo, vedmedi žyvut' u barlohach, a jich budujut' u zemli. I pid čas poveni barlohy zalyvaje vodoju. Ale ne u poveni rič, a v tomu, ščo vedmid' nadto viryv snam.

Tomu burý vyrišyv, ščo maje žyty teper na derevi. Pomičnyky ta radnyky rozumily, ščo to durna ideja, ale priamo skazaty pro ce vedmedevi ne navažovaliś. Tomu natiakaly, ščo vaškuvato bude zalazyty jomu ščodnia na derevo. Ale ž vedmid' nikoho ne sluchav, darma, ščo cilj štat radnykiv try mav.

Odne slovo, nakazav vedmid' buduvaty oseliu na derevi. Poklykaly z blyžnioho ozera bobriv-budivel'nykiv, dribnotu lisovu pidriadyly na dopomohu, jakoś uporalyś iz budivnyctvom.

Sydyt' sobi vedmid' u svojemu budynku na derevi. Krasa: lyštva na dveriach i viknach pozolotoju vyblyskuje, dach koštovnym kaminniam prykrašený, vydno zhory daleko... Ot tílky derevo chytajet'sia pid vahoju, ale chiba vedmid' na taki dribnyci zvažatyme?

Ta stalasia lisova požeža. I ne požeža, a tak, bahattia nevelyčke (čerez turystiv, jaki zablukaly v lisi). Ale rozpalyly te bahattia nepodalik vid novoho budynku vedmedia, a zahasyty potim jak slid ne zmohly... Tak klyšonohý i pozbuvsia žytla. A vse čerez te, ščo ne znav, a radnyky ne pidkazaly, ščo barlih joho na pahorbi buv i žodna poviń tudy ne siahnula b.

Pamjatnyk žabi

Jakoš pan žaba, ščo žyv na lisovomu boloti, zamyslyv juvičnyty sebe dlia naščadkiv. Oskilky boloto ne šprýaje zvedenniu materialnych sporud, vin vyrišyv sobi pamjatnyk stavyty. Zamovyv borsukovi vyrizaty z kameniu statuju na povný zrist, aby vsim bulo vydno šyrota duši žabjačoji i naščadky pro velyč svoho praščura znaly.

Tut slid zaznačyty, ščo pychatist' žaby bula šyršoju za joho čymalý tulub, i borsuk u svojemu vytvoril ce sprobuvaj vidtvoryty. Dyvyt'sia žaba na robotu borsuka i kaže: «Ščoś ty, borsuča tvoja pyka, ne te robyš! De velyč moja, de šyrota duši?» Borsuk lapamy rozvodyt', pojasniuje: «Vy, pane žabo, podyvit'sia na sebe u vodu i pobačyte, ščo ja ani na krok ne vidchylyvsia vid oryhinalu». A jak žabi u vodu pohlianuty, koly v nioho oči zverchu?

Obrazyvsia žaba, dumav, znuščajet'sia z nioho majster. Oblyšyv spravu, borsukovi ničoho ne zaplatyvšy, i pišov het'. A borsukovi dovelosia nedoroblený pamjatnyk zalyšyty bilia bolota, bo ž komu vin potriben?

A zhodom na nedoroblený pamjatnyk staly sidaty perepočyty ti, chto prochodyv povz boloto. Tak i stala u pryhodi žabjača šyrota, choč i z neočikovanoho boku. A sam žaba dlia sebe zhodom kamjaný sad oblaštuvav. Na kaminni j sydity zručno, a jakščo riznyci vse odno nijakoji, to naviščo zajve platyty?

Pro socialný zachyst naseleňnia

Pryčvalav blyžče do zymy vovk do zajcia ta j kaže: «A čy vidomo tobi, ščo dlia zahaľnoho spokoju zajci majúť z inšymy tvarynamy spільno zapasy na zymu robyty?» Zdyvuvavsia zajeć, ščoś nove vovk movyť. U lisi kožen sam sobi hospodar, a chto ne pikluvavsia pro sebe vlitku, toj sam vynen. Perepytuje zajeć u vovka, ščo ce za novyna taka. A toj i kaže, ščo rišenniam pravlinnia lisu stvorijet'sia solidarný fond pidtrymky lisovoho naseleňnia, de vsi, chto ščoś vyrobliaje, majúť vnesky robyty. A rešti tvaryn (tut vovk taktyčno promovčav pro pravlinnia i vsiakych ščuriv-parazytiv) bude nadavatys tak zvana socialna dopomoha.

Ozviriv zajeć, vidmovliaje vovkovi: «Ne bačyty vam, siromanciam, našych zapasiv, adže vy ne pracijete i nijakoji z vas korysti dlia lisu nemaje». «Nu, jak znaješ, — posmichajet'sia vovk, — sam rozumiješ, sered holodnych vovkiv vam uzymku ne vyžyty».

Ot i mirkuje teper zajeć, jak jomu buty. Koly viddasy svoji zapasy pravlinniu, to z holodu pomreš, a jak ne viddasy, to holodni chyžaky zjidiat'. Oto, bidnomu, dylema: z vovkamy žyty — po-vovčomu vyty.

Pro krutoho barana

Baran ne vmiv čytaty. Jde vin jakoš berehom ričky. Veš taký pychatý, holovu zader, pozyraje na vse prezyrlyvo. Až dyvyt'sia, a na protyležnomu berezi ričky stojit' inšý, ale taký že pychatý baran, i na nioho dyvyt'sia. «Ty chto? — kryčyt' tomu baran. «JA — najkrutišý baran u lisi», — vidpovidaje druhý. «Nu, ja tobi zaraz pokažu, chto krutišý, — ščoduchu zabekav baran, i merščij do mostu, ščob na toj bik perejty. A druhý i sobi do mostu pospišaje.

A na kušči bilia mostu vorona sydyt' i dyvyt'sia na ciu superečku. «Hej, ty, barane, — karkaje. — Čytaty ne vmiješ? Znak stojit': «Mist v avarijnomu stani». Ne liž tudy». «Ne obražaj! Ja čytaty vmiju!» — ohryznuvsia baran i, opustyvšy holovu, pobih na seredynu mostu. A z inšoho boku — druhý nazustrič.

I ot zištovchnulysia vony z takuju syloju, ščo až trisky z mostu posypalysia. Tysnut' odyn odnoho — žoden postupatysia ne choče. Bylyš až poky mistok pid nymy provalyvsia. A jak popadaly u vodu, to chto jak z vody vybravsia — kožen u svij bik — tak i rozbihlysia.

A do čoho tut uminnia čytaty, spytajete. Vaša pravda: koly ty v žytti baran, to vminnia čytaty ne dopomože.

Včeny visliuk

Visliuk išov lisom i uhlediv puhača, jaký sydiv na hilci j čytav knyžku (puhač buv pyśmenný). «Anu ž, — dumaje visliuk, — i ja posydžu bilia puhača. Lisový narod pobačyt' nas poruč, meni reputacija bude, ta šče j navčuś čohoś rozumnoho». I zachodyvsia dertyś na derevo...

Puhač dyvyt'sia na visliuka i movyt': «Visliuče, ty het' zduriv? Ty ž ne bilka j navit' ne vedmid'. Kudy tobi z kopytamy na derevo lizty?» A visliuk utoropav, ščo spravdi, ne vychodyt' kopytamy dertysia, ta j pišov sobi... po drabynu. Prynis drabynu i znovu na derevo lize. Puhač uže j ne znaje koho klykaty, aby visliuka zupynyly.

Tut viter poduv, derevo zachyталosia, drabyna vpala j visliuk razom iz neju. Vdaryvsia holovoju i zneprytomniv. Ležyt' nače mertvý. Puhač čapliu hukaje, ščob ta vody z bolota v dziobi prynesla, polyła visliuka. Pryletila čaplia, popryskala. Nače ohovtavsia vuchatý. Sydyt' pid derevom i dumaje: «I čoho ja tudy poliz? Ja ž lazyty po derevach i čytaty ne vmiju».

Z visliukom pislia toho vypadku ščoś-taky stalosia: skazaty ničoho ne može, tílky očyma klipaje, holovoju kyvaje... A zhodom joho v pravlinnia lisu propchnuly. U pravlinniach zavždy potribni taki, ščo ničoho putnioho ne kažut', a lyše holovoju kyvajut'.

Pro navyčky

Na chutori bilia lisu utrymuvaly kabančyka. Oś dyvyt'sia vranci kuconosý, ščo chaziajin noža hostryt'. Pocholodnišalo na duši v kabančyka, ščoś joho za serce chapaje...

Pišov do kurej, pytaje, čy ne znajut' vony, na koho chaziajin noža hostryt'. A kury vidpovidajut': «Naša sprava maleńka, nesty jajcia...» Todi kabančyk u konia na podvirji zapytuje, čy noža ne na nioho hostriat'. A kiń holovoju chytaje: «Chaziajina ja i na pole, i na jarmarok vožu, šče j oriu buva. Koryst' jomu vid mene».

Todi vže zovsim motorošno kabančykovi stalo. Pišov do chaziajina i zachodyt' zdaleku: «A ščo to čutky chodiat', ščo ty oveć u mojemu chlivi oselyty zibravsia?» A chaziajin dyvyt'sia na nioho j vidpovidaje: «Vivci davno vže tudy prosiat'sia — vony i moloko dajut', i vovnu». «A jak že ja?» — dyvujet'sia kabančyk. «Tut taka sprava, svyne... Vesillia nezabarom, treba hostej pryhoščaty. A z tebe vsioho i zysku, ščo salo ta okist».

Zapamoročyloś u holovi kabanovi. Vsivsia vin, jak sobaka, na zadni lapy j kaže: «JA tež korysný, same na vesilli: na balalajci hraty vmiju».

Ničoho ne vidpoviv chaziajin. Bo koly z tebe lyš odna koryst', to i vminnia na balalajci hraty ni do čoho.

Sviato

Na počatku oseni pravlinnia oholosylo v lisi sviato — Deň vrožaju, i z cioho pryvodu zaproponovalo vstanovyty vselisový vychidný. Zdyvuvalysia zviri, ščo to za novyna taka, «vychidný», i jak vony majuť joho sviatkuvaty. Jim i pojasnyly, ščo zamist' roboty bude nakryto velyký stil zi stravamy (kožen maje ščoś prynesty do stolu i pryhoščaty inšych).

Peršym vidmovyvsia borsuk — jomu treba zapasy zymovi robyty. Zajci pochytały holovamy — kapustu treba kvasyty, i morkvu ne kopano. Bilka poslalasia na te, ščo horichy vže obsypalyś, a jakščo jich ne zbere, to vsi pojist' chrobak. U bobra chata na zymu nedobudovana — nema koly jomu vychidný vlaštovuvaty.

Tak odyň za odyňm vidmovylysia zviri vid vychidnoho. «Ščo, ochočych vidpočyvaty nemaje?» — zapytav vedmid'. Todi pravlinnia j oholosylo svoje, vedmeže, kolehialne rišennia: chto ne bažaje vidpočyvaty, toj chaj praciuje, pravlinnia vidpočyvatyte za vsich. Stil nakryvaty vsim use odno dovedeťsia.

Zasvojily zviri urok: vidmova vid prav ne označaje zviľnennia vid obovjazkiv.

Jak koza zdorovjam perejmalaš

Sydyt' jakoš bober na berezi ričky, rybu čystyt'. I tut do nioho koza modna taka pidchodyt': «Bobre, podilysia rybynoju». Bober zyrknuv na rohatu, dumaje: «Mabut', meni holovu napeklo na sonci — kozy ryby prosiat'». A koza ne vhavaje: «Bobre, ty čuješ? Pryhosty damu ryboju».

«Kozo, — vidpovidaje bober, — ty časom ne maryš? Ty — travojidna tvaryna, ryby ne jisy». «A ja sučasna koza, dotrymujusia zdorovoji dijety. Žyrni kysloty tam, fosfor. Vid nioho šče, kažuť, rozumu dodajet'sia», — vidkazuje jomu koza. «Boževillia jakeš, — rozmirkovuje bober, — koly do zavtra ne mynet'sia, treba do likaria jty». «Nu ščo ty z ryboju robytymeš — tam kistky, jiji čystyty treba», — vmovliaje kozu. A v toji vže skoro terpeć urvet'sia. Počala kopytamy tupotity: «Ta ja koza-dereza, u mene baťko kozel taký krutorohý, vin pryde, z tebe rešetohamy zrobyt'».

«Naščo z boževilnoju zvjazuvatyś», — hmyknuv sobi pid nis bober i kynuv rybynu kozi. A ta rota rozziavyla i rybyna jij rivno poperek horla stala. «Nu ja ž poperedžav!» — vyhuknuv bober i strybnuv u vodu podali vid lycha.

Nasyľu koza tu rybynu vypliunula. A na ranok lisom pišly čutky, ščo na kozu, kotra myrno paslasia na berezi ričky, napala zhraja bobriv i chotila zadyšyty kozu rybynoju. I dovhov pislia cioho rizni lisovi kozly bobrovi prochodu ne davaly.

U kožneho svij strach

Bober pobuduvav na berezi ozera derevjaný mistočok, aby zviram bulo zručniše rybu lovyty. Ta j sam bober poliubliav posydyty z vudkoju litnioho večora na berezi, aniž pirnaty za rybinoju u vodu. Zviri byly radi tomu j časteňko zachodyly i po rybu, i do bobra v hosti. Ščopravda, prybyraty j lahodyty mistočok vidviduvači ne maly namiriv, ale bober buv radý i takym hostiam.

Ta zhodom zviri staly skaržytysia, ščo v ozeri zavelosia strašne čudovyško, kotre liakaje rybu ta j samych rybalok. Bober buv duže zdyvovaný, adže žyv v ozeri j nijakoho čudovyška ne bačyv. Ale zviri pokazovaly lapamy kudyś u dalečin i klialysia, ščo bačyly zvira z oś takuju holovoju i paščeju, povnoju zubiv. I kil'kist' vidviduvačiv mistočka počala švydko zmenšuvatysia.

Pislia tryvalych sposterežen' bober zjasuvav, ščo liakala zviriv konstrukcija z korčiv i kolod, jaki zčepylysia miž soboju na pidvodnij tečiji.

Bober namahavsia pojasnyty zviram, ščo to lyše kolody, i navit' probuvav pidtiahnuty jich do bereha, ale vony važki byly. Ne viryly zviri j vidmovlialysia chodyty do ozera.

A nastupnoho roku pid čas vesnianoji poveni korči ti vodoju zneslo, a z nymy j mistočok. Tak i lyšylysia lisovi zviri bez ryby, zate zi svojimy strachamy.

Slipý povodyr

Zyv u lisi zajec. Usi zajci jak zajci, kosooki, a cej buv za zajačymy mirkamy — slipý. Naspravdi vin buv nadto zriačý, ale na vidminu vid inšych, v jakych oči dyvliat'sia vriznobič, u cioho oči dyvylysia priamo, otže, ne mohly bačyty nebezpeky z bokiv. Oskilky cej zajec ne mih vílno bihaty lisom (adže joho švydko vpoliuvaly b vovk čy lysycia), vin sydiv na ganku svojeji nory j mirkuvav. I prozvaly joho inši lisovi zajci Filosofom, bo duže rozumnym uvažaly.

I ot jakoś rozumný slipý zajec vyrišyv, ščo za daľnim krajem lisu je čarivna krajina, v jakij nemaje vovkiv, a morkva z kapustuju rostut' na poliach sami j u velykij kíl'kosti. Odne slovo — raj. I počav propoviduvaty ciu ideju sered inšych zajciv. A zajci, buva, vucha rozvisiat' i sluchajut' promovy Filosafoa.

Pobačyv Filosof, ščo zajciv zibralosia vže čymalo, i kaže: «A numo vsi zi mnoju za kraj lisu, do rajy zajačoho?» Zajci jak začarovani pidnialysia j huknuly: «Vedy nas, Filosofe». Tak i vyrušyly vony v daľniu podorož. Čerez veš lis, kuščamy, pahorbamy ta beskydamy, čerez strumky j lisovi ričky. Navkruhy nebezpeka, chyži zviri veštajut'sia. Ta ničoho ne bojalysia zajci, prosuvalysia dali j dali...

A čym, spytajete, skinčyvšia pochid? Potrochu zajci viddilialysia vid hurtovyška, až poky Filosof lyšyvšia naodynci. Koly šče bulo komu poperedžaty joho pro nebezpeku, to možna bulo peresuvatys. A jak lyšyvšia sam, tak odrazu j potrapyv u svij zajačy raj. Čerez lysiačy stravochid. Bo, navit' majučy zir i rozum, možna zalyšatysia slipym.

Koly dumaty “po-inšomu”

Kolyś davno žaby byly schoži na ryb. Buly taki ž strunki j blyskuči i plavalu u vodi (vy j zaraz możete u ciomu perekonatyś na žabjačych puholovkach). Ale odna rozumna (zanadto rozumna) žaba vyrišyla dosiahty doskonalosti. A dlia cioho vona zaproponovala inšym žabam žyty po-novomu, ne tak, jak rešta meškanciv ričok ta ozer. A same výtý z vody i sprobuvaty meškaty na suchodoli.

Žaba pojasnjuvala svoju ideju tym, ščo žyttia na suši daje vidčuttia svobody, vidkryvaje šliach do innovacij (ce v žab tak nazyvajet’sia namahannia žyty ne tak, jak normalni tvaryny).

Skazano — зробleno. Vsi žaby povylazyly na bereh i staly namahatysia plavaty suchodolom. Ale ž u povitri ani ryby, ani žaby plavaty ne vmijut’! Žaba borsaje lapamy, pidnimajet’sia u povitria j odrazu padaje. I vychodiat’ taki sobi kumedni ruchy.

Zhodom žaby trochy pryzvyčajilyś i počaly vsich perekonuvaty, ščo jim tak zručno i ščo strybannia — to jedyný spravžnij sposib peresuvannia suchodolom (pro inšych tvaryn vony ne znaly, bo oči byly adaptovani do vody, a ne do povitria). Ščopravda, vid soncia vony pozelenišaly, ale chto ž na ce zvažaje.

Ta cilkom vid vody žaby vidmovytysia ne zmohly. Tož i strybajut' iz vody na suchodil i navpaky, a žyty zmušeni po bolotach ta u volohych misiach. Ot i v našomu lisi žaby perechovujut'sia u nyzynach, ale holosno kryčat' na veś lis pro perevahy svoho sposobu žyttia. Bo dumajut' «po-inšomu».

Zajci i vrožaj

U zajciv bula haliavynka, de vony vyroščuvaly horodynu — ščo sobi na charč, a ščo na obmin i na prodaž. Ne te ščob duže bahato vychodylo, ale na prožyttia vystačalo.

I oś jakoś, praciujučy, odyń iz zajciv pomityv, ščo na haliavynku pryšly jakiś dyvni zviri z rohamy na holovi. A to byly byky z susidnioji fermy. I movyt' do zajcia odyń iz bykiv: «U nas na fermi z charčuvanniam zovsim pohano stalo, tomu vy, zajci, budete nam polovynu vrožaju viddavaty». Leď ne onimiv kosooký vid počutoho. Vidpovidaje: «My podatok spravno platymo, dobrovílni vnesky takož, to za ščo my šče polovynu vrožaju bykam viddavaty budemo?» A rohatý tílky posmichajet'sia, kaže: «Budete, kudy vy podineteś».

Pišov todi zajec do vedmedia na pryom. Za audijenciju dovelosia splatyty pivmišky solodkoji morkvy. Rozpoviv pro chalepu, a vedmid' jomu u vidpovid': «Jakščo vam, zajciam, ščoś ne podobajet'sia, zvertajtes' do vovkiv, jaki v nas za poriadkom stežat'».

Nastupnoho dnia prychodyt' toj byk znovu na haliavynu. Dyvyt'sia tak pryskiplyvo na zajcia j kaže: «A vy, kosooki, šče skaržytyś nadumaly? Todi budete viddavaty nam ne polovynu, a try čverti vrožaju. A jakščo vrožaju ne bude, my vas uzahali z lisu vyženemo».

Tak i lyšylysia zajci bez horodyny. Bo zvidky jim,
bidolašnym, znaty, ščo tych bykiv sam vedmid' i pidislav.

Jenotova pravda

Jenot znajšov u kuščach dižku zabutoho kymoś mynuloričného soku. Vypyv trochy toho soku i stalo jenotovi dobre. Veselo stalo i viľno. I pryhadav vin, jak kolyś joho visliuk iz pravlinnia bryknuv, a pryhadavšy, vyrišyv pravdy šukaty.

Prychopyvšy dižku, pišov jenot lisom. Koho lyš zustrine, pryhoščaje z dižky ta prosyt' razom iz nym pokryčaty, ščo visliuk — nehidnyk. Chto vidmovliavsia, a chto, pokuštuvavšy soku, tež veselišav ta ščoduchu vyhukuvav.

Takym čynom vyhuky pjanych zviriv roznosylisia lisom i zhodom dijšly až do pravlinnia, kotre same zbyralosia pokuštuvaty jahid zi svižoho vrožaju. Teza jenota jim, zvisno, ne spodobalaś.

Vranci jenota znajšly i uchvalyly sudyty jak takoho, ščo zaklykaje do zminy konstytucijnoho ladu v lisi i do povalennia duchovnych osnov lisovoji hromady.

Iz sudom pravlinnia tež ne zabarylosia. Bulo sformovanoumanný ta spravedlyvý sud, jaký vyrišyv pidvisyty jenota kraj polia v jakosti opudala vid voron i hoduvaty čerez deń, aby žyttia rajem ne zdavalosia.

A vse tomu, ščo jenoty mynajut'sia, a osnovy duchovni — zalyšajut'sia.

Jak zviri smittia prybyrally

Z metoju pokraččennia zdorovja zviriv i lisovoji atmosfery pravlinnia lisu vyrišylo zaboronyty vsim smityty u lisi. A lyše, de chto žyve, tam i trymaty smittia, a potim znosyty joho do jaru.

Take rišennia schvalyly j meškanci lisu, i pravlinnia. Vsi, krim kabana. Tomu smitnyk — ridný dim, i vidmovliatysia vid zhubnoji zvyčky vin ne pospišav. Usi zviri prybyraty v lisi počaly, a kaban na kožnomu zasidanni sydyt', hryze sobi jabluka, a nedohryzky poruč kydaje. Jomu zauvažennia robliat', ščo zakon napysano, aby ne smityty, a toj sobi posmichajet'sia: «A ja nepysmenný, zakoniv čytaty ne vmiju».

Pobačyly ce dilo inši lisovi meškanci, vidčuly zapachy, ščo jich viter donosyv iz haliavynty, de pravlinnia zasidalo, ta j dumajut' sobi: «A čoho ž ti zakony vykonuvaty, jak vony ničoho ne varti?» I staly potrochu tež povertatyś do staroji zvyčky.

Tak iz toho zakonu ničoho j ne výšlo. Bo jak členy pravlinnia po-svyniačomu povodiat'sia, to hodi j vid prostych zviriv čohoś kraščoho čekaty.

Liky dlia vedmedia

Vid nadmirneho sydinnia u vedmedia rozbolivsia poperek. I skazav jomu chtoś, ščo vid boliu v spyni dopomahajut' vanny z ciliuščoju bahniuky (zli jazyky podejkujut', ščo to kabanova porada). Vziate b našomu vedmedevi ta j pity na boloto vanny prýmaty, ale ž vin zvyk use maty ne vychodiačy z barlohu.

Otže, vyrišyv vedmid' iz žabamy domovytysia, ščob ti jomu bahniuku postačaly. A žaby bolotni, kotri vže davno zazichaly na lisovi zemli, vedmedevi j proponujut': «A davaj, vedmediu, ty nam dozvolyš kanavu čerez veś lis proryty, a my tobi osobystu vannu oblaštujemo?»

Mirkuje vedmid': poperek bolyt', likuvannia prosyt', i vodnočas lisovi zviri pidkazujut', ščo z tymy kanavamy u derev korinnia pohnýe i vony popadajut'. Lyše kaban vedmedia pidbyvaje na žabjaču propozyciju, bo v nioho svij interes: kabany ciliuščý brud zdavna poliubliajut'.

Todi vedmid' vyrišyv, ščo bude chytrišym za žab, i zaproponuvav proklasty bahniukoprovid (prostiše kažučy, proryty kanavu) vid bolota do barlohu. A nad tym, ščob kanavamy uveś lis poryty, poobiciav podumaty.

Ale ne takymy vže j durnymy výavylysia žaby. «Abo bahniuka i kanavy, — napoliahajut', — abo likujsia jak chočeš». A zviri v svoju čerhu oburiujut'sia: «Ty, vedmediu, tvaryna lisova čy bolotiana? Jak bolotiana, to jdy žyty na boloto». A vedmedevi chočet'sia v lisi panuvaty, a ne v boloti sydity.

Tož vedmid' ne može j dosi sobi daty rady: z odneho boku chorý poperek i žaby, a z inšoho — rozliučeni zviri. Škodu sam sobi linoščamy narobyv, a teper bidkajet'sia.

PISLIAMOVA

U našomu lisi vse ne tak, jak zdajet'sia. I tvaryny v niomu spravžni, a ne taki, jak jich maliujut' u kazkach.

Napryklad, lysyca — duže chytra, ale ce tomu, ščo jiji často plutajut' iz sobakoju.

Vovky — bojazki i poliujut' zavždy zhrajamy, oskilky po odnomu bojat'sia. Prosto v našomu lisi jich nadilyly vladoju i povnovaženniamy ochoroniaty hromadský poriadok. Ot vony j demonstrujut' svoju zverchnist'.

Zajci — chorobri j sylni zviri. Jakščo spijmaty zajcia za vucha, vin može počaty ne tílky necenzurno lajatyś, a j byty vas nohamy. Odnak zajec — realist i znaje, ščo vovka pid čas vykonannia «službovoho obovjazku» krašče obchodyty desiatoju dorohoju. Tomu zajec tikaje ta chovajet'sia j vid liudej: vin že ne znaje, čy ce liudyna jde, čy vovk-pereverteń.

Visliuky — nepohani v cilomu tvaryny, choča jichnia sprava — vozy tiahaty, a ne obijmaty kerivni posady.

Diatel — dovbe. Ne dovbaty diatel ne može, bo dziob joho perevažuje. Ale diatlovi treba zavždy čitko vkazuvaty cíl, bo rozdovbe vse navkolo.

Tchory — aktyvni j dopytlyvi tvaryny. Ale oskiľky tchory maleńki, to lysyci z vovkamy vidbyrajut' u tchoriv charči. I tchory majut' dijaty za pryncypom «chočeš vyžyty, umij krutytsia».

Vedmid' uvažaje, ščo med — tільky dlia nioho, a vse navkolo dlia toho stvorene, ščob davaty jomu med.

Kaban jak buv žyrnoju svyneju, tak i lyšyvsia, choča j bez nohy.

Otak i žyvemo.

Biľše informaciji pro proekt «Kazky dyvnoho lisu», a takož adresy dlia prydbannia paperovoho variantu knyhy vy možete otrymaty za adresuju www.mayevski.com/tales

